بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2024/HC-B12/55
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: މުޙައްމަދު އަންސާފް، [redacted]
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޤތު އަމުދު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޒާމް
ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމާނިއު ޙުސައިން

ނިމުނު ތާރީޚް: 12 ޖުމާދަލްއޫލާ 1446
14 ނޮވެންބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި ފާސިލާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 19 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1446
22 އޮކްޓޫބަރު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- ނަންބަރު: [redacted]
- ނިންމި ތަން: [redacted] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 30 ޖޫން 2024
- ނިމުނު ތާރީޚް: 17 ސެޕްޓެމްބަރު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ޤާނޫނީ ވަކީލުން:
ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛާ އާއިޝަތު
މުޙައްމަދު
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު ނަޢުޝާދު

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް
މުޙައްމަދު އަންސާފް، [redacted]
ޤާނޫނީ ވަކީލު:
އަލްއުސްތާޛު އަލީ ސަޢީދު، ސ. ފޭދޫ، ވެލިދޫގެ

ޖިނާއީ – ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުން - ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) - ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުގެ 44 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) – ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާ - ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) - ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) – ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު) – ތުހުމަތުގައި ދެވޭ އިންޒާރާއި އާޚިރު ދަޢުވާ – ޤާނޫނީ އިންޒާރުގެ މިންވަރު – އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ބާޠިލުކުރާ ދަޢުވާ އަލުން ހުށަހެޅުން – ތަހުޤީޤުނުކުރުން

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީގެ ރައުޔު މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް އަދި ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިޢު ޙުސައިން ތާއީދު ކުރައްވާފައެވެ.

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމުން" (17 ސެޕްޓެމްބަރ 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ދައުލަތް" ކަމަށްބުނެފައިވާ)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ [redacted] [redacted]، މުޙައްމަދު އަންސާރު[1] (މީގެފަހުން "މުޙައްމަދު އަންސާރު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް" ކަމަށްބުނެފައިވާ) އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

2. ދައުލަތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ[2] 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ގުޅިގެން، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، މިހާރު އުމުރުގެ އާއިލާގެ ކުޑަކުއްޖަކާއެކު ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)ގެ[3] 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ގުޅިގެން، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އަނިޔާއެއް ދިނުމުގެ ކުށުގެ

---

[1] ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭކާޑު ނަންބަރު [redacted].

[2] މީގެފަހުން "ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009"ކަމަށް ބުނެފައިވާ.

[3] މީގެފަހުން "ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު"ކަމަށް ބުނެފައިވާ.

ދައުލަތާ 22 ސެޕްޓެންބަރު 2020 ދުވަހު [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޢުޤޫބާތްކުރައްވައިފައެވެ.

3. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ޢުޤޫބާތްކުރައްވާ ދެ ދައުވާގެ ތެރެއިން، އާއިލާގެ ކުޑަކުއްޖަކާއެކު ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެދައުވާ ދަށުކޯޓުގައި ބަލަމުންދިޔައީ، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

4. ބެންޗުދިޔަ ޤަޟިއްޔާގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެ ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރެއިން، މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފު ޗާޖުޝީޓުގައިވާ ޝާހިދީ ބަޔާން ބިނާކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި 10 ހުށަހެޅުމުގެ ތެރެއިން 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމާ ގުޅުންހުރި، މި މައްސަލައިގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާގުޅޭ ނިންމުން"ގެ "ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކުށުވާން ދައުވާއެއް ނޫންކަމަށްބުން ހުށަހެޅިހުށަހެޅުން" ސުރުޚީގެ ދަށުގައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށެވެ.

5. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރެއިން، 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ.

> "12 އަހަރާއި 15 އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުޑަކުއްޖަކާއެކު ބަދުއަޚްލާޤީ އަމަލެއް ހިންގިކަމަށް ޗާޖްކުރައްވާ ތަޙްޤީޤެއްގެ ދަށުން މިހާރު އޭނާގެ އާއިލާގެ މީހަކާއެކު ބަދުއަޚްލާޤީ އަމަލެއް ހިންގިކަމަށްބުން ދައުވާ ކޯޓަށް އޮތުމުން އެވަގުތަކުން ދައުވާ ނުކުރެވޭނެކަމަށް ދީލާ ހުކުމްކުރެވުން."[4]

6. މިގޮތުން، ބެންޗުދިޔަ 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމުގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ.

---

[4] އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދަށުކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ލިޔުން (29 ސެޕްޓެންބަރު 2020) ގެ 3 ވަނަ ސަފްހާ.

"ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލަން ޖެހެނީ ތަތްބީޤުކުރާ މައްސަލައަކާގެ ދަޢުވާއެވެ. ވައްކަން ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިގެން ތަޙްޤީޤު ކުރުމަށްފަހު، [illegible] ކުރުމުގެ ދަޢުވާއެއް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކޯޓެއްގައި އުފުލިދާނެ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ. މިހެންވެ، ދަޢުވާ 1 އަކީވެސް ކޮށްފައިވާ ތަޙްޤީޤާ ނުގުޅޭ ދަޢުވާއެއްކަމުން އެދަޢުވާ ކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ."[5]

7. އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން، "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާގުޅޭ ނިންމުން"ގެ، "ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކުރެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅައި ހުށަހެޅުން" ސުރުޚީގެ ދަށުގައި، އެ ނިންމުމުގެ ނުކުތާ 31 އިން 38 އަށް، އެ ހުށަހެޅުމާމެދު ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުމަށް ވާސިލުވިގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބުނެވިދިއަ ނިންމުމުގެ 33 ވަނަ ނުކުތާގައި، ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފަށް، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ، [illegible] [illegible] [illegible] ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއާއި [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި އެ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، "ނިންމުން" ސުރުޚީގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް [illegible] ކޮށްފައިވާ ނަންބަރު [redacted] [illegible] [illegible] [illegible] ބަދުއަޚްލާޤީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

8. ދަޢުވާޝީޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާގުޅޭ ނިންމުން"ގައި، އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެދަށުން

---

[5] އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުން [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ [illegible] [illegible] (29 ސެޕްޓެމްބަރު 2020) ގެ 14 ވަނަ ސަފްޙާ.

ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ދައުވާ ބާޠިލުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށްބުނެ، އެ މައްސަލަ ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވެއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ބެލި އިސްތިއުނާފު ޤަޟިއްޔާއެވެ.

9. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ އަޑުއެހުމެއް ބޭއްވިފައިވަނީ 05 ނޮވެމްބަރު 2024 ދުވަހުއެވެ. އެއަށްފަހު، 12 ނޮވެމްބަރު 2024 ދުވަހު މައްސަލަބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ ބެންޗުގެ ރިޔާސަތު ބަދަލުކުރުމަށްފަހު، މިގޮތު މައްސަލަ ބަލަމުންދާ ބެންޗުން 12 ނޮވެމްބަރު 2024 ދުވަހު ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުން ބާއްވައި، ޚަސްމުންގެ ހުށަހެޅުންތައް ނިންމުމަށް ފުރުޞަތު ދީފައިވެއެވެ.

ދަފްޢުގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން"

10. އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ނިންމުމުގައި، އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން، އެ ދަސްތޫރާ ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

10.1 ދަޢުވާކުރާއިރު ހުށަހަޅާފައިވާ ތުހުމަތުތަކުގެ ތަފުސީލުން، [illegible] ނަންބަރު 5 ގައިވާ "[illegible] ބަހައްޓައިގެން [illegible] [illegible] [illegible] އިންޒާރު" ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ ކުށުގެ ތަފުސީލުގައި، ދާއިރާގެ ކުޑަކުދިންނާ ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ހިމަނާފައިނުވާތީ، އެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ތަފްޞީލުކޮށް ހިމަނާފައިނުވުން.[6]

10.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އަލްޤާޟީ މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[7] ޤަޟިއްޔާގައި، މީހެއްގެ މައްޗަށް ކުރާ ތުހުމަތުތަކާއި، އެ ތުހުމަތުން ދިފާޢުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކާއި ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރު

---

[6] އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން"ގެ 34 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

[7] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-N-A/03 ފައިސަލާ.

ކޮށްދީފައިވާ ބައްޕެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އިސްމާޢީލް ނާހިދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[8] ޤަޟިއްޔާގައި، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިމާޔަތްކުރާ ކޮންމެ ކަމަކީ ބާޠިލްކަމަށް ކަމަށާއި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރާ ކުށަކަށް ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްފައިވުމުން، އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްފައިއޮތުމުން.[9]

10.3. ޤާނޫނުއަސާސީއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ދިފާޢުގައި ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާގައި ވާހަކަ ދެއްކުމާއި، ކުރިން ދިފާޢުވުމަށް މަޝްވަރާކުރުމުގެ ޙައްޤު އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަށް މި މައްސަލައިގައި އެޙައްޤު ގެއްލިފައިވުން.[10]

10.4. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ބަލާލާއިރު، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުން ކޮށްފައިވާ މިހަކު އާނާގެ ކުޑަކުދިންނާމެދު ޖިންސީ ބަދަލް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއަކީ ތަޙްޤީޤުގައި މުޖުތަމަޢު ނުކުރާ ކުރަކަށްވާއިރު، އެ ކުށުގެ ޙައްޤުވާސް ހިންގުމަށްދަތި، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކުރުވާނެކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ނުފޮނުވޭނެކަމަށެވެ.[11]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި ދެކެވުނު ވާހަކަތައް

11. ދަޢުވާގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުން ކުރަން ކުރަކުރާގޮތުގެ ނިންމި ނިންމުން" އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ހުށަހަޅާފައިވަނީ 1 (އެކެއް) އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

---

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/108 ޤަޟިއްޔާ.

[9] އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގެ 35 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

[10] އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގެ 36 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

[11] އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގެ 37 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

(ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ[12] 46 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)ގެ[13] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. މި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

12. މި މައްސަލައިގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފުވި، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއަކީ ތަޙުޤީޤުކޮށްފައިނުވާ މައްސަލައެއްގައި ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއެއްކަމަށް، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމުން"ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ރަނގަޅަށްކަމަށް ދައުލަތުން ނުދެކޭކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، މި މައްސަލައިގައި ފުލުހުންގެ ތުހުމަތު ނަންބަރު 5 ގެގޮތުގައި ހިމަނާފައިވާ 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ފޯމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ކުށް ހިމަނާފައިވާތީއެވެ.

13. މި މައްސަލައިގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ފޯމުތަކުގެ ތެރެއިން، 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ފޯމުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 2 (ދޭއް) ކުށަކަށެވެ. އަދި 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ފޯމުގައި 3 (ތިނެއް) ކުށަކަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާއިރު، ތިންވަނަ ކުށަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައިވާކުށެވެ. ބުނެވިދިޔަ ދެ ފޯމުގެ ތެރެއިން 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ފޯމަކީ، މައްސަލައިގެ ދަފްތަރާ ފޯމު [illegible] [illegible] ފުރަތަމަ [illegible] ހިމަނާފައިވާ [illegible]. އެހެންނަމަވެސް،

---

[12] މިފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު"ކަމަށް ބުނެވޭނެއެވެ.

[13] މިފަހުން "ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު"ކަމަށް ބުނެވޭނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ހަވާލުކުރުމަށް ފޮނުވުނު ކަރުދާސްތަކުގެ ތެރޭގައި، 27 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހާއި 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ހިމަނާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދައްކާ ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެ ޤާނޫނީ އިންޒާރު ދިނުމަށްފަހުކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

14. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތަށް ބަލާއިރު، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގައި، ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނާ ގުޅުންހުރި އިޖްރާއަތުތައް ފުރިހަމަ ކޮށްފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމަށެވެ. މި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤުގެ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، އެ ތަޙުޤީޤުން އެކަންކަން ސާފުވާކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމަށެވެ.

15. ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުވާލިބޭ ފަރާތާ ސުވާލުކުރިއިރު ނަގާފައިވާ އޯޑިއޯ ވީޑިއޯ ރެކޯޑިންގ މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުންތަކާއެކު ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، އެ ރެކޯޑިންގުން، ދައުވާކޮށްފައިވާ ކުށާ ގުޅިގެން ޤާނޫނީ އިންޒާރު ދީފައިވާކަން އެނގޭކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާއާގުޅޭ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކުގައި، ވަކީލަކު ދީފައިނުވާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، މި މައްސަލައިގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމުން"ގެ "ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަވި ކަންކަން" ސުރުޚީގެ ދަށުން 13 ވަނަ ނަންބަރުގައި، މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ވަކީލަކާއެކުކަން މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުމުން އެނގޭކަމަށް ދަށުކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރު ބަޔާންކުރައްވާފައި ވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، މީނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކޮށްފައިވާ ކުށުގެ ތަފްޞީލު ހިމެނޭ އޯޑިއޯ ވީޑިއޯ ރެކޯޑިންގއަކީ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ، އަދި މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރު ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިވާ [illegible].

16. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[14] ޤަޟިއްޔާގެ 84 ވަނަ ޕެރެގްރާފް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، ޤާނޫނީ އިންޞާފުވެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް އިންޞާފުވެރި ޝަރީޢަތްތަކުގައި ތަޙްޤީޤުކުރުން ބަޔާނަށް ބެލުމުން، ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ތުހުމަތު އިއްވައި އަދި އެ ތުހުމަތު ގުޅިގެން ސާބިތުކުރެވިފައިވާކަން އެންމެހައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަމަށެވެ.

17. މި މައްސަލައިގައި، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމުގައި، ތަޙްޤީޤުކުރި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަޢުވާ ކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އެކަން އެގޮތަށް މި މައްސަލައިގައި ހިނގާފައިވާގޮތުގެ ތަފުސީލު އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ނުދެކޭކަމަށެވެ. ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަންކަމުގައި، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމެއް ކަނޑައަޅާފައިވާގޮތަށް ފަނޑިޔާރު ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 އަދި 118 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަމަށެވެ. އެ މާއްދާތަކުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅުންހުރި ތަފުސީލުތައް ހިމަނަންވާނެކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުމުގައި އެފަދަ ތަފުސީލުތައް ހިމަނާފައި ނެތްކަމަށެވެ. އަދި ތަފުސީލު ހުށަހެޅިނަމަ، ދައުލަތަށް އެކަށީގެންވާ ރައްދު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދޭނެއިރު، މި މައްސަލައިގައި އެފަދައިން ދައުލަތަށް ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާކަމަށެވެ.

18. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް ބޭންކް އޮފް މަލޭޝިއާ ބަރްހާދް ވ. ސަލްޓަންސް އޮފް ދަ ސީސް މެރިން ބޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް، ސަލްޓަންސް އޮފް ދަ ސީސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[15] ޤަޟިއްޔާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމު ބިނާވެފައިވަނީ އެޑްވަސަރިއަލް ނިޒާމުގެ އަސާސީ މިނަ

---

[14] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/30 ޤަޟިއްޔާ.

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ.

ސިފަތަކާއެކުކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމެވެ. އެ އުޞޫލަށް މި މައްސަލައިގައި ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުންތަކުގައިވާ ކަންކަން މިންވަރަށް ސާބިތު ކޮށްދީފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ނުދެކޭކަމެވެ.

19. މީގެއިތުރުން، އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިނުވާ ކަމަކާގުޅޭގޮތުން ފަނޑިޔާރުގެ އިޖްތިހާދީ ބާރުގެބޭރުން މައްސަލައިގައި ގޮތެއްނިންމާ ހާލަތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިސްމާޢީލް ޝުކޫރު ވ. ޔޫސުފް ރިޟާ[16] ޤަޟިއްޔާގެ 69 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށް، ޚަޞްލަތު ފާހަގަކުރާ ނަމަވެސް ފަނޑިޔާރަން ގާނޫނަށްބެ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރެވޭ ޤާނޫނީކަމެއް އޮތްކަމުގައިވާނަމަ، ހުކުމާގުޅޭ ޚަސްމުން ދެކޮޅުހެދުމުގެ ފުރުޞަތު، ދެފަރާތަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު ޤާނޫނީ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭންވާނެކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމެވެ.

20. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއި ނިންމުން"އިން، އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތުގެ މައްސަލަ ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ޗާޖުގެ ކުށްބަދަލުކޮށް ބަދަލުކުރެވޭ އަމަލު ހިންގުމުގެ ކުރީގެ ދަޢުވާ ފޯމު، ދަލީލުހުށަހެޅުން ބާރުއަޅާ ކުރެވިފައިވާ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދިޔަ ވިސްނުމަކަށް ބޭއްވުމުގައިއިންނަމަކަން ދައުލަތުން ދެކޭކަމެވެ. އެގޮތުން، ބޭނުންވިޔަސް ދައުލަތާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތަށް ދިފާޢުވާ ފުރުޞަތު އިންޒާރުގެ ކަންބޮޑުވުން ދަލީލުތަކަށް ހުށަހެޅިކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭކަމަށް މައްސަލައިގައި ސާބިތުކުރަން އެބައި ފިޔަވައި ހެކިތަކެއްގެ ދައުލަތުން ދެކޭކަމެވެ.

---

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާ.

21. ދަޢުވާގެ ފަރާތުން މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރިފަހުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. (ނަމާއި އެޑްރެސް ސިއްރުކޮށްފައި)[17] ޤަޟިއްޔާގެ 41 ވަނަ ނުކުތާގައި، ޤާނޫނުގައި އެ ކުށަކަށް ބަޔާންކުރާ ނަމުން ތުހުމަތު ބަޔާން ކޮށްދީފައިވާނަމަ، ދަޢުވާބަރް ކޮޅުން ބަދަލުކުރުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު ހިންގުން ގޮތެއްކަމަށް ނުދެކޭކަމަށް ބަޔާންކުރައްވާފައި ވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމެވެ. މި މައްސަލައިގައި، އެފަދަ ބާވަތެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރުން ދެކޭކަމަށާއި، މި މައްސަލައިގައި ދަށުކޯޓުން އަހުން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ މައްސަލައެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރުން ދެކޭކަމަށް ޝަރީޢަތުގެ އަޤުދުމުގައި ދަޢުވާކުރުން ބުނެފައިވެއެވެ.

22. މި މައްސަލައިގެ އަޤުދުމުގައި ޝަރީޢަތުންކޮށްފައިވާ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުގައި ދަޢުވާކުރުން ދަށްކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި އިޝާރާތްކުރެވެއެވެ.

22.1. މި މައްސަލާގެ ދެވަނަ 05 ނޮވެމްބަރ 2024 ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، ސުވާލު އުފެދިފައިވާ ގޮތުން އިންޓަރވިއު ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުމަކަށްވާއިރު، އެ ލިޔުން ނަކަލަކަމަށް ފަނޑިޔާރު ބަލައިގަތުމަށްފަހު ދަޢުވާކުރުން ބަދަލުކުރުން، އެކަމަކީ ފަނޑިޔާރަށް އިޖުތިހާދުކުރެވޭނެކަމެއް ކަމުގައި ޝަރީޢަތުން ސުވާލު ކޮށްފައިވެއެވެ. ޖަވާބުގައި ދަޢުވާކުރުން ބުނެފައިވަނީ، އެ ލިޔުން ޤަބޫލުކުރައްވާ، އެކަން އިޖުތިހާދު ހިނގާފައިވާކަން ފަނޑިޔާރަށް އިޖުތިހާދުކުރެވޭނެކަމަށް ދަޢުވާކުރުން ދެކޭކަމަށެވެ. ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުރަސް ހުށަހެޅުމަށް ނިންމުން" ގެ ޝަރީޢަތުން ފުރަތަމަ ކަނޑައެޅި" ސުރުޚީގެ ދަށުން 13 ވަނަ ނަންބަރުގައި ފަސޭހަ ބަޔާން ކުރައްވާފައިވާ ކަނޑައެޅި ބަލުމުން، އެކަން ސާފުވާކަމެވެ.

---

[17] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާ. މިގޮތުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާ"ކަމަށް ބުނެފައިވާ.

22.2. މި މައްސަލައަކީ މައުޟޫޢީގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމުގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިވާތީ ޝަރީޢަތުން ސުވާލު ކުރުމުން، އެކަން ސާފުކުރެވޭކަމަށާއި، އެންމެހައި ހުށަހެޅުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުރަމުން އުފުލާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އިސްތިސްނާ ދީފައިނުވާ ދަޢުވާއަކަށްވާތީ، ދަޢުވާ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި، އެ ނިންމުމުން އެ ދަޢުވާ ބާޠިލު ކޮށްފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

22.3. ދަޢުވާއެއް މައުޟޫޢީގޮތުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ ކަންކަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] 120 ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅުވައި ހުށަހެޅުމާއި ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، އެފަދައިން ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

22.4. އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައިވާ ޤާނޫނީ ބަހުސް ސާފުނުވާކަމަށް ބުނެފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ރައްދު ދިނުމަށް ޝަރީޢަތުން އަރުވިފުރުޞަތުގައި، އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުގެ 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމާއި ބަޔާނާ ގުޅިގެން ދައުލަތުގެ ރައްދުގައި، އެ ހުށަހެޅުމުގެ ޤާނޫނީއަސާސް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މައްސަލަ ބަލަނީ [illegible] [illegible] ޖިންސީގޯނާ ކޮށްގެން ހުށަހެޅުނު މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައިކަމާއި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަކީ ކުއްޖާގެ ބައްޕަކަށްވުމާއި، މި ޝަރީޢަތުގައި ކުރާ ދަޢުވާއަކީ މިހާރު [illegible] ދާއިރާގެ [illegible] ޖިންސީ ޢަމަލު ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާތަކުން ހުށަހަޅާފައި ވާކަމަށްވެއެވެ. އަދި ދަޢުވާއަކީ ބަޔާނާ ގުޅުންނެތް ދަޢުވާއެއްކަމަށް ބަލާފައިވާ އެއްވެސް ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ދައުލަތުން ރައްދުގައި [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

.22.5 ލިޔުން ނުލިބޭކަމަށް އިސްތިޢުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނާބުނުމާއެކު ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރުމުން، މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް އިސްތިޢުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ފޮރުކޮށްދިނުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން ދައުލަތުގެ ލިޔުންތަކުން ދައްކާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

.22.6 މައްސަލައެއްގެ ތަފްޞީލު ކުރިއަށްދާއިރު މުއްދަތަކަށްފަހު ގާނޫނީ އިންޒާރުގައި، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ހާޒިރުގައި ކުރުވާނެ ދަޢުވާގެ މާއްދާ ހިމަނަންޖެހޭކަމަށް އިސްތިޢުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކައަށް ރައްދު ދިނުމަށް ދައުލަތަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނެއެވެ. ޤަވާޢިދުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ ބޭނުމަށް، މިބާބުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ތަފްޞީލުކުރެވިފައި ކަންތައްތަކަކާ ގުޅިގެން، ކަންކަމާއި ސާފުވުން ކަމަކާއި، އަދި ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އެ ތުހުމަތުކުރާ ގުޅޭގޮތް ދަޢުވާކުރެވޭ ބަޔާނުގެ ބޭނުމަށްކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެ އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަތުބީޤުކުރާއިރު، ތުހުމަތުކުރެވޭ ހާދިސާއާއި ކުށަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަމާއި، އެގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ތުހުމަތުކުރެވި ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ވާކަމަށް. އަދި މިބާބުގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ މާއްދާތަކާގުޅިގެން ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ޗާޖުކުރުމުގައި ދައުލަތުން ނުދެއްކޭކަމަށެވެ. މި އުސޫލަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގެ 41 ވަނަ ނުކުތާގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުކަމަށެވެ. ޝަރީޢަތުން އިތުރަށް ސާބިތުކުރުމުން، ދަޢުވާކުރާ މާއްދާ ބަޔާންކުރުމަކީ ކަންތައްތަން ކުރިއަށްދާ ކަމެއްކަމަށް ދައުލަތުން ނުދައްކާކަމަށެވެ. އަދި ހާދިސާއަކީ ބަޔާންކުރުމުން ގާނޫނީ އިންޒާރު ދެވިފައިވާކަން ދައުލަތުން ދައްކާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

.22.7 ގާނޫނީ އިންޒާރުގެ ބޭނުމަކަށް ހާދިސާ ބަޔާންކުރުމުން ފުރުޞަތު ދައުލަތުން ހުށަހަޅާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ގާނޫނީ އިންޒާރަށް ދަޢުވާ އިތުރުކޮށް އަޑުން ބަޔާން ނަގާފައިވަނީ ވީޑިއޯ

ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، ހާދިސާ ބަޔާންކުރުމުން ފުލުހުންނާއި، ޤާނޫނު ލާޒިމުކުރާ މިންވަރަކީ އެރީކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ދައުލަތުން ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ދިމާވެފައިވާ ދަތިތަކަކީ، ސީދާ މާއްދާ [illegible] ހިމަނާފައިވާނަމަ މައްސަލަ ކޯޓުތަކުން ބޭނުންކުރުމުގައި، އޭގެސަބަބުން އިސްތިއުނާފު ކުރަންޖެހި ވަރަށްގިނަ ވަގުތު ހޭދަވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

22.8. މި މައްސަލަ ދައުލަތުން ބަދަލުކުރުމަށް އެދިފައިވާ [illegible] ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރެވުނެވެ. ޖަވާބުގައި، މިއީ [illegible] ގުޅިގެން އުފެދުނު ދެ [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ [illegible]، [illegible] [illegible] މައްސަލައަކަށްވުމާއި، އަނިޔާއެއް ދިނުމުގެ ދައުވާއާ އެކުއެކީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

22.9. ކޮންމެ ޖިނާއީ ދައުވާއަކަށް ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

22.10. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

22.11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލުކުރުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގާ ހަމައިން ހުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެދިފައިވީނަމަވެސް، މި މައްސަލަ ތަޙުވީލު ކޮށްދިނުމަށް އެދޭކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

22.12. މި މައްސަލައިގެ ޕްރޮސީޖަރުގެ ތެރޭގައި ދަށުކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ހަމައެކަނި 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާންތަކާ ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، 27 އޮގަސްޓް 2020 އަދި 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާންވެސް ހުކުމުގައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ޖަވާބު ދީފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

23. ދައުލަތުން އެދޭގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ.

23.1. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ، 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމަކީ، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 "ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު"ގެ[18] 118 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަށް އޮންސަރިންގްގެ އިޖުރާއަތާ ޚިލާފު ހުށަހެޅުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި،

23.2. ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުމުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ޝާއިޢާގެ މީހަކާއެކު ބަދުއަޚްލާޤީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނިންމުން ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅައި،

23.3. މި މައްސަލައަކީ މުއްދަތީ ގޮތުން ހުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މައްސަލަ ގޮސްފައިވާ ހިސާބުން ހުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަށު ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށްދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

---

[18] މިފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަޙްލީލާއި ދެކެވުނު ވާހަކަ

24. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޖަވާބު ބޭއްވި ޝަރީޢަތުގައި ދެކެވުނު މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

25. ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފުގައި ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާ ދީފައިވާއިރު، ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުން ހިޔާރުކޮށްފައިވަނީ އެ މާއްދާގެ ކޮންސެޕްޗުއަލްކަން އަދި ކޮންޓެކްސްޗުއަލްކަން ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށެވެ. ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުންކަމަށެވެ.

26. ދައުލަތުން ބަޔާންކުރާ 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ނޯޓިސް އިންޒާރު (ޑޮކިއު 5) ބަލާއިރު، އެ ދުވަހުގެ އޭޖެންޑާ ލިޔުމާ ތަރުތީބުކޮށްފައި 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ތަފްޞީލު ބަލާލުމުން، ނޯޓިސް ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ކުރުގެ ނޯޓިސް އިންޒާރު ދީފައިވާކަން ސާބިތުވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލަ އެންމެ ފުރަތަމަ ދަޢުވާކުރަން ހުށަހެޅިއިރު، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަށް ނޯޓިސް ކަރުދާސްތަކުގެ ތެރެއިން ޑޮކިއު ނަންބަރު 23 އަދި 24 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ 27 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާންތަކެވެ. އަދި ދައުލަތުން ދެވަނަ ތިލާކޮށް ހުށަހެޅިއިރުވެސް، 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

27. އެހެންކަމުން، ފަނޑިޔާރު ކުރިފުޅުމަތީގައިހުރި ލިޔުންތަކުން ނޯޓިސް އިންޒާރު ދިނުނުކަން އެނގޭކަމަށް ދައުލަތުން ބުނާއިރު، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ޗާޖްޝީޓް ހުށަހެޅި ޕްރޮސިކިއުޓަރުގެއިން 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ނޯޓިސް އިންޒާރު" ހިމަނާފައިވާކަން ދައުލަތުގެ ބަޔާނުން އެނގޭކަމަށެވެ.

28. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގައި ގިނަ ޝަރުތުތަކެއް ހުރިއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިންމުން ޒިޔާދުވަނީ އެދެބައިން ކޮންބައެއްކަން ދައުލަތުން ސާފުކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށް. އަދި ދައުލަތުގެ ދައުވާފުޅު ބަލައިގަތުން، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން އޭގެން ދޭހަކުރެވޭކަމަށް ބެލެވޭކަމަށްކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ހުރަހަކަށްޖެހިފައިވާކަމަށް. މިއީ، އިސްތިއުނާފު ބާރުކުރަންވާނެކަމަށް ނުދެކޭކަމަށްވެސް.

29. މި މައްސަލައިގެ އޯޑިއޯ ވީޑިއޯ ރިކޯޑިންގް ބެލުމުން، ޤާޟީ އިންޞާފު ދިނުކަން އެނގޭކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވާއިރު، އެ ރިކޯޑިންގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަކިވަކި ވާހަކަތަކާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ ޝަކުވާ ތަފްސީލުކޮށް، ވަކިވަކި ފުރުސަތު ތަޢާރުފުވެފައިވާކަން ނުފެންނަކަމަށް އިސްތިއުނާފު ޖަވާބު ފޮނުވުމުގައި ބައްދަލުކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި އެކަށީގެންވާ ދުވަސް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމުން، 05 ނޮވެމްބަރ 2024 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، އެ ތަޙުޤީޤުގައިވާ ތަފްސީލުތަކަށް މި މަރުޙަލާގައި ރިޢާޔަތް ކުރެވޭނެ މިންވަރާއި ޝަރީޢަތުން ހަމަޖެއްސުމުން، އެ ކަންކަމަށް ބަލައިގެ ބޭނުމުގައި ހުރިހާ ކަންކަން ކަމަށް، ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށް ދިނުމުގައި ޝަރީޢަތް ހުށަހެޅުމަށް އިސްތިއުނާފު ފަރާތުން ބޭނުންކުރެވޭ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އެކަމުގެ މިއާއި ތަޙުޤީޤުގައިވާ ހުރިހާ ދަލީލެއް ދައުލަތުގެ ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ފަރާތަށް ޙަވާލުކުރުމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި ނިންމުމުގައި، އެ ތަޙުޤީޤުގައިވާ ތަފްސީލަށް ގެނެސްދީ، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ފަރާތުން "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅޭ ހުރިހާ ދަލީލު ނިންމުން"ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރުގެ ބޭރުން ދިފާޢުގެ ކަންތައް ނުވާނެއެވެ.

30. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފަދައިން ޝަރީޢަތުން ނަގައިދިނުން ފަދަވާއެއްކަމަށް ނުދެކެމެވެ. ދައުލަތުން އެދިފައިވާގޮތަށް އިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތުމަށް ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ

ގަވާއިދުގެ 118 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެ ނިންމުން ބާތިލުކޮށްދިނުމަށް ދައުލަތުން އެދިފައިވާއިރު، އެކަމަކު އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގައި ހިމެނިފައިވާ ކަމެއްނޫންކަމަށެވެ. އެހެނީ، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ނިންމުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 118 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުކަމަށް ކަނޑައަޅާނަމަ، އެންމެ ހުރަހަގެމުވަކަން އެކަން ގައިދު ކުރެވޭނޭކަމަށް ނުދެކޭކަމުގައި، އެފަދައިން އެދުމުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްތަކުގެ ފުދުގައިވާ އޭނާ ހުރީ ހުކުމްގެނައުމަށް ސާބިތުކުރެވޭނެކަމަށެވެ. މީގެއިތުރުން، ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ކަރުދާހާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ 8 ވަނަ ހުކުމްގާ މެދުވެރިވެގެން ކަމަށްވާއިރު، ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުކުރި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމްގެ ހުކުމްގާމުގެ ނިންމުން"ގައިވާ އެހެންކަންތައްތަކުގެ ބަހުސްއެއް ކުރުމަކާނުލައި، މުޅިނިންމުން ބާތިލު ކުރުވާފައިވާކަމަކީ ނުދެކޭކަމަށްވެއި، އެއީބިއްދީގެ ހަމަތަކާން ބާޠިލުވާ ކުރުވާފައިވާކަމަކީ ނުދެކޭކަމަށެވެ.

31. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި އެދޭގޮތް ދިމާނުވާކަމަށެވެ. އަދި މި މައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފީ ޖާނިބުން މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށެވެ.

32. މި މައްސަލައިގެ ހަޤީޤަތުގައި ޝަރީޢަތުންކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ޖަވާބުގައި ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

32.1 މައްސަލައިގެ ދިފާޢުގެ ތާރީޚުން 28 އެޕްރީލް 2020 ދުވަހުގެ ގާނޫނީ އިންޒާރުގެ ކުރީގެ އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތަށް ފުރުޞަތުދިނުމަށް ދައުލަތުން ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާކަން ބަޔާންކުރައްވާފައިވާއިރު، އެ ދިފާޢުން އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތަށް ދިމާކުރައްވާ ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރުމުން، ދިފާޢުގެ ނުދެވޭކަމަށް މުވައްކިލު ވިދާޅުވެފައިވާކަމަށް ވަކީލު ވިދާޅުވެފައެވެ.

32.2. މައްސަލައިގައި ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި އެ ލިޔުން އޮތްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ވަކީލު ބައްލަވާފައި ޖަވާބު ދިނުމަށް ޝަރީޢަތުން އެރުވި ފުރުސަތުގައި، 28 އޭޕްރީލް 2020 ދުވަހު އެއްވެސް ބަޔާނެއް ނަގާފައި ނުވާކަމަށާއި، ބަޔާން ނަގާފައިނުވާ ހާލަތުގައި އިންޒާރެއް ދީފައި ނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވަކީލު ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. އަދި ލިބިފައިވަނީ 27 އޭޕްރީލް 2020 ދުވަހުގެ ދެ ބަޔާންތަކަށެވެ.

32.3. އިސްތިއުނާފުކުރުމާ މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކާއެކު 28 އޭޕްރީލް 2020 ދުވަހުގެ ގާނޫނީ އިންޒާރު ލިބިފައިވާތޯ ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، އެ ލިޔުން ލިބިފައިވާކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

32.4. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުއްވުމުގައި، މައްސަލައެއްގެ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްދާއިރު މުއްދަތަކަށްފަހު ގާނޫނީ އިންޒާރުގައި، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް އާޚިރުގައި ކުރާ ދަޢުވާގެ މާއްދާ ހިމަނަންޖެހޭކަމަށް ދެކޭތޯ ޝަރީޢަތުން ސުވާލު ކޮށްފައިވެއެވެ. ޖަވާބުގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުއްވުމުގެ އެއީކަމަށާއި، ގާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުލަތުން ދައުވާކުރާ ކުށުގައިވާނަމަ، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ގާނޫނީ އިންޒާރު ދޫކުރުމަށްފަހު ދައުވާކުރަން ބޭނުންވެއެވެ.

32.5. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ނަތީޖާއަކީ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުން އާޚިރުގައިކަމަށް ދަޢުވާ އުފުލުންތަކަށްވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިޒާމަށް ރިޢާޔަތް ކުރައްވައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުގެ ދަޢުވާގެ ބަލާއިރު އަސާސް ސާފުކޮށްދިނުމަށް ޝަރީޢަތުން އެދިފައިވެއެވެ. ޖަވާބުގައި، އެމީހެއްގެމައްޗަށް ކުރެވޭތުހުމަތު އާންމުކޮށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަސާސީ ބަޔާންކޮށް ގޮތުގައި، ފުރުސަތު މިނިވަން ބަންދުކުރުމުގެ މިނިވަން ބައްލަވާފައި ހުރިހާ ކަންކަމުގެ ދުވަސްކޮޅު އުނިކޮށް ހަމައެކަނި ކުރެވުނު އިޖުރާއަތުގެ އުނގެނުމުގެ ބޭނުންކަމަށް ދެފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ދަތުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. 27 އޭޕްރީލް 2020

އަދި 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހަކީވެސް އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާފަރާތް ބަންދުގައިހުރި ދުވަހެއްކަމަށެވެ. ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުން ކުރާނީ ދައުވާއެއް ނޫނިދޫންކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ޢަމަލު އުސޫލުގައި ދައުވާކުރެވޭ ކުރީ ބަޔާންކުރަންޖެހޭކަމަށް ދެކޭކަމަށެވެ.

32.6 ދައުލަތާ ޝަރީޢަތުންކުރި ސުވާލަކާ ގުޅިގެން، 27 އޮކްޓޫބަރު 2020 އަދި 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެދެއްވިގެން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ އުޒުރުގެމަތިން ފުރުސަތުތަކުގައި، އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައިގެ ޗުއްޓީތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމަނާފައިވާ ފޮލިއޮ ނަންބަރު 23 އަދި 24 އަދިވެސް 27 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާންކަމަށާއި، 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާނެއް އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަށް ލިބިފައިވާކަމަށް ބުނެފައިއެވެ.

32.7 ދަށުކޮޅުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުރުދުވަސްތަކުން ހުކުރުވިއިރު، 28 އޮކްޓޫބަރު 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަށް ލިބިފައިވާތޯ ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، އެ ބަޔާން ލިބިފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން ބުނެފައިއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

33. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިވަޑައިގެން، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްތަކުގެ ގޮތުގައި ހުކުމުގެ 8 ވަނަ ހުކުމުގައި ޝަރީޢަތުން ކުރެއްވި ޖާނާއި އިޢުތިރާފާއެކު ގަވާއިދުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ ހިލާފަށް ހުކުމްކޮށްފައިވާ ހުކުމްކުރުމުގެ ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ ހަމައެކަށޭނަކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ބޭރުން [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުރު ހުކުމްކޮށްފައިވާ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށްދިނުން ވަކިން ނުކޮށްކަމަށް ނިންމަވައިދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރުވުނު ކަންތައްތައް

34. މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައިއޮތް މައިގަނޑު ސުވާލުތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

34.1 ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކާގުޅިގެން ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަންދުގައި ހުންނަ މީހަކަށްދެވޭ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދެވޭ ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ގޮތުގެ، "ބަވާލާދު ޤާނޫނާއި ކުރު"ގައި، ދައުލަތުންކުރާ ދަޢުވާ ހިމަނަންޖެހޭތޯ؟

34.2 ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގެ ނިންމުމަކުން ދަޢުވާ ބާޠިލުކޮށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް، ނިމުނު ހިސާބުން ދަރަޖައިގައި ކުރިއަށް ގެންދާ ޝަރީޢަތުގައި އަލުން ކުރިއަށްގެންދެވިދާނެތޯ؟

ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކާގުޅިގެން ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަންދުގައި ހުންނަ މީހަކަށްދެވޭ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދެވޭ ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ގޮތުގެ، "ބަވާލާދު ޤާނޫނާއި ކުރު"ގައި، ދައުލަތުންކުރާ ދަޢުވާ ހިމަނަންޖެހޭތޯ؟

35. މި މައްސަލައިގައާ ފުރަތަމަ ސުވާލާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން 29 ނޮވެމްބަރު 2022 ދުވަހު ނިންމާފައިވާ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަލީ އިސާމް[19] ޤަޟިއްޔާ ހިމެނެއެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްކުރުމާ ގުޅުންހުރި ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. ތަޙުޤީޤުގައި އަލީ އިސާމްގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްކުރުމުގައި، އޭނާގެ މައްޗަށް އެ މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ އިތުބާރުކުރާކަމަށް ޝަރީޢަތުގައި ބެލެވޭ ކުށެއްގެ ބައި ހަމައެކަނި ޖިނާއީ އަމަލު ހިއްސާކުރުމުގެ ކުރިން ދެއްކުމާ ގުޅިގެން އިތުރު ސުވާލެއް ކުރުމަށް، އެ ތުހުމަތާ ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތު ދައްކާނަމަ ހަމަކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިފައިނުވާކަމަށް، އަދި އެ ސަބަބަކަށްޓަކައި،

---

[19] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާ.

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާއިން ލިބިދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤާއި، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 44 ވަނަ މާއްދާއާއި 46 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޙައްޤުތަކުން އޭނާ މަޙްރޫމުވެފައިވާތީ، މައްސަލައިގައި ހިނގާފައިވާ ތަޙުޤީޤަކީ ބާޠިލު ތަޙުޤީޤެއްކަމަށާއި، ބާޠިލު ތަޙުޤީޤެއްގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ދައުވާވެސް ބާޠިލުވާނެކަމަށެވެ. އެ މައްސަލައިގައި ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ޢަލީ އިސާއަށް ލިބެންޖެހޭ ބައެއް ޙައްޤުތައް ލިބިދިނުމަކާނުލައި ކަމަށްވާތީ، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެ ދައުވާއަކީ މައްސޫލިއްޔަތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދައުވާއެއް ނޫންކަމަށް ދަރުކޯޖުން ކަނޑައެޅުއްވާފައިވެއެވެ.

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަލީ އިސާ[20] ޤަޟިއްޔާގައި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައިއޮތް ޤާނޫނީ ސުވާލަކީ، އެ މައްސަލައިގައި ޢަލީ އިސާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު ކުށަކީ ކޮބައިކަން ބުނެދިނުމުގައި އިޖްރާއީގޮތުން ގޯހެއް ހަދާފައިވާތޯއާއި، ގޯހެއްއޮތްނަމަ އެއީ އެކަމުން މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށް އަސަރުކުރާފަދަ ގޮތެއްތޯއެވެ.[21] އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރުން ފާހަގަކޮށް ފަރާތްތަކުގެ ދައުރުގައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތާ ގުޅިގެން ޢަލީ އިސާއަށް ދިފާޢުވާ ޤާނޫނީ އިންޞާފުގައި، އޭނާގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރީޢަތާ 2020 ގައި ހިނގި ޝަރީޢަތެއްކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ޝަރީޢަތަކަށް ދައުވާކޮށްފައި އޮތުމަކީ ބަލާއިރު، މައްސަލައިގައިވާ ކުށުގެ ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އެ ކުށުގެ އަމަލު ހިނގި ތާރީޚާއި އަނިޔާލިބުނު ކުއްޖާއަށް ބުނެދިނުމާއި އެކަށީގެންވާ ކަމަކަށްވުމުން، އެފަދަ ދައުވާތަކުގައި ވަކިތާރީޚެއް ހިމެނުން ލާޒިމުކުރާނަމަ ބަޔާންކުރަންޖެހޭނެކަމަށެވެ.[22] އެހެންނަމަވެސް، ތަޙުޤީޤުގެ ތެރެއިން، ކުށުގެ ޝަރީޢަތުގެ ތާރީޚު އިތުރަށް ސާބިތުކުރަންޖެހޭ، އެ ބަޔާނާ ދޭތެރޭ މުއްދަތަކަށް ބަސްބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ

---

[20] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާ.

[21] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާގެ 12 ވަނަ ނުކުތާ.

[22] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާގެ 18 ވަނަ ނުކުތާ.

އެންމެ ފުރިހަމަގޮތަކަށެވެ.[23] އަދި ޢަލީ ޒުބައިރުއާއި އިތުރު ދެމީހުން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[24] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްދެވިފައިވާ އުސޫލަށް ރިޢާޔަތް ކުރާއިރު، ޢަލީ އީސާގެ މައްސަލައިގައިވާ ގޮތަކީ ރަނގަޅު ނުކުރެވޭފަދަ، މުޅި ދަޢުވާ ބާޠިލު ކުރުވަނިވިފަދަ ގޯސްކަމާ ހިމެނޭ ގޮތެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭނެކަމަށެވެ.

37. އެއަށްފަހު، 24 އޮކްޓޫބަރު 2024 ދުވަހު ނިންމާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަލީ އީސާ[25] ޤަޟިއްޔާއަށް ހަވާލާ ދެއްވުމާއެކު، މި މައްސަލައިގައި އިތުރަކަށްކަން ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޒާމުގެ ޝަރީޢަތުގައި ޕްރޮސީޑިއަރގައި ކުރުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހަކާއި ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މީހުންގެ ހައްޤުތަކުގެ ތަފާތާއި، ހައްޤުތަކުން ރިޢާޔަތް ކުރުމާއެކު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނުގައި ހައްޤުތަކުގެ އެ ހައްޤުތަކުގެ މަޤްޞަދުތަކަށް ތަފްސީލު ކުރައްވައި، ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި ގާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި، ހައްދުކުރާ ވަޒަނު ނުވަތަ ތަބުޞިރާގައި ނަމޫނާކަނޑައަޅައި ވަކިކުރަން ތުހުމަތުކޮށްފައި ނުވާކަމަށްބުނެ، ދަޢުވާ ބާޠިލު ނުކުރެވޭނެކަން ކަނޑައަޅުއްވާ ސަބަބުތައް ބާރުން ކުރައްވާފައިވަނީ ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށްދީފައިކަން ދެކެމެވެ. މިގޮތުން، އެ ޤަޟިއްޔާގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނުގައި މައްސަލައިގައި ހުރަހެޅިފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް ބިނާކޮށް ދަޢުވާއާއި، އުފުލުމަށްވާ ކުރިއަށްވާފައިގެން އެހެން ކުރިން ސާބިތުކުރުމުގެ ފުރުޞަތަށް ގާނޫނު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފުރަގަސް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

---

[23] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާގެ 19 ވަނަ ނުކުތާ.

[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/108,109,110 ޤަޟިއްޔާ.

[25] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާ.

38. ބުނެވިދިޔަ މިފަދަ މައްސަލައިގައިވާ ހާލަތުގައި އަމަލު ކުރަންޖެހޭ އާއްމު އުޞޫލުކަމުގައި ވީސަމަވެސް، ކޮންމެ މައްސަލައެއް ވަކިން ބަލައި ގޮތެއް ނިންމަންވާނެކަމަށް އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގައި ބަލަންޖެހޭކަމަށް ބާރުކުރައްވާފައިވާ ކަންކަން ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[26]

38.1 ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ އަމަލާ ގުޅިގެން ނުވަތަ ނުކޮށް ދޫކޮށްލި ކަމެއްގެ ސަބަބުން، ފަހުން ދަޢުވާކުރާ ކުށާގުޅިގެން އެކަށީގެންވާ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގާފައިވުމާ؛ އަދި

38.2 މީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ ކުށާގުޅިގެން ދޭންޖެހޭ މައުލޫމާތު ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ އުވިގެން ގޮސްފައިވުމާ؛ އަދި

38.3 ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން، އެ މީހެއްގެ ދިފާޢު ތައްޔާރުވުމަށް ހުރަސް އެޅިފައިވުމެވެ.

39. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށްބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ތާރީޚަކީ 17 ސެޕްޓެމްބަރު 2024 އެވެ. ވީމާ، މި މައްސަލައަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަލީ އީސާ[27] ޤަޟިއްޔާގެ ފަހުން އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގެ ކުރީގެ ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމެކެވެ.

40. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގައި މައްސަލައިގެ ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ސަބަބު ސާބިތުކޮށްދީފައިވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ. އަދި ދަށުކޯޓުގެ

---

[26] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާ.

[27] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ޤަޟިއްޔާ.

ނިންމުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބުތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަންކަމުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އައިބެއްގެ ސަބަބުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުވާ ކުރުމަށް ހުރަހަކަށްވާނެ ދިފާޢެއް ހުށަހަޅާފައި ވާކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

41. މީގެއިތުރުން، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަދައިން، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދައުވާކުރާ މާއްދާއަށް ޙަވާލާދީ ސުވާލު ކުރުމަކީ، އަސާސީ ޙައްޤެއްކަމަށް މާނަކުރެވޭނެކަމަށް ނުދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި ގޮތުގެމަތިން، އެމީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ ކޮބައިކަން އެނގުމުގެ ޙައްޤަކީ ކުށެއްގެ ދައުވާ އުފުލާފައިވާ މީހަކަށް ލިބިގެންވާ އަސާސީ ޙައްޤެކެވެ. ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީއިން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤެއްކަމުންނެވެ.

42. މި ނިންމުމުގެ 38 ވަނަ ނުކުތާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންކަން މި މައްސަލައަށް ތަޠްބީޤުކުރުމުން، [illegible] ކަންކަން [illegible] [illegible] [illegible]

43. މި މައްސަލައިގައި އުފެދިގެންވާ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގާފައިވާ ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާފައިވާ ނިންމި ނިންމުން"ގެ "ޝަރީޢަތަށް ފޮނުވާ ކަންކަން" ސުރުޚީގެ 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި، މި މައްސަލައަކީ ތަޙުޤީޤު ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މީގެއިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ "ހައްދުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރި މިނިސްޓަރު ޤާނޫނީ އިންޒާރު" ވެސް ބެލުމުން، މިނާގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރާ މައްސަލައިގެ ބަޔާނުގައި، މިނާގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރުމަށް 27

މާރޗް 2020 ދުވަހު، މިނާގެ 14 (ސާދަ) އަހަރުގެ އުމުރުން ދަރިފުޅަށް ޖިންސީ އަދި ޖިސްމާނީ އަދި ނަފްސާނީގޮތުން އަނިޔާކުރުމުންކަމާއި، އެ ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ ދަށުން ދެ ދަޢުވާއެއް ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ބާވަތާއި، ހާދިސާގެ ތާރީޚު މުއްތަހަމަކަށް ސާފުވާ މިންވަރަށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. އަދި މައްސަލައިގައި މުއްތަހަމުގެ ބަޔާން އެކުލަވާލުމަށް ނަގާފައިވުމާއި، ދަޢުވާއާއެކު ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާއި ޑޮކިއުމަންޓުތަކަށް ބަލާއިރު، މިއީ އެކަށީގެންވާ ތަފްޞީލެއް ހިންގާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ބުރަވެވެއެވެ.

44. މި މައްސަލައިގައި މުއްތަހަމަކަށް ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ފުރުސަތު އޮތޯރިޓީ ބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ ހާދިސާ ހިނގި ތާރީޚާއި، ތުހުމަތުކުރެވޭ އުމުރުން ދަރިއަކާމެދު ބަދުއަޚްލާޤީ ޢަމަލު ހިންގުންކަން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން، މިނާގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާއާގުޅޭ އެއްވެސް އަރަންޖެހޭފަދަ މަޤުބޫލު ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެމެވެ. މި ބާވަތަކީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ 8 ވަނަ ހުށަހެޅުމުގެ ތަފްސީލުގައި، ވަކާލާތުގެ މައްސަލައެއް ތަފްޞީލު ކުރިމަތިލަން ޖެހޭ ދަޢުވާ ކުރިއަށްގެން މިހާރުގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެ ތަފްޞީލުކުރި މައްސަލައާއި ދަޢުވަތުން އާދެވިގެންކުރި ދަޢުވާއާ އަދިވެސް މައްސަލައެއްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

45. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން، މުއްތަހަމަކަށް ދިފާޢު ބިނާކުރަން ހުރަސް އެޅިފައިވާތީ ބަލާއިރު، 27 އޭޕްރީލް 2020 ދުވަހުގެ ޤާނޫނީ އިންޒާރުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ ދަށުން ދެ ކުށެއް ހިމަނާފައިވުމުން، މިނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލުގެ މައްޗަށް ހާއްޞަ ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް ހިނގާނެކަމާއި، އަސާސީ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތުތަކަށް މިނާގެ ސަލާމަތުކަމަށް ގެއްލިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ ވަކިވަކިއާއި ޤާނޫނީ އިންޒާރުގައި ހިމަނާފައި ނުވިނަމަވެސް، އެހިސާބުންވެސް މިނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައި

ކޮންގާނޫނަކުންކަން ކޮންދަރަޖައެއްގެ މީހަކާމެދު ޖިންސީ ގޯނާކޮށްގެންކަން މީނާއަށް ސާފުވާ މިންވަރަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

46. މި މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ގާނޫނީ އިންޒާރު އެކިފަހަރުމަތިން ދީފައިވާއިރު، ބަހުސް އުފެދިފައިވަނީ ދެގާނޫނީ އިންޒާރާއި، އެ ދެއިންޒާރުގެ ނަތީޖާއާމެދުއެވެ. މި މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ، 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ގާނޫނީ އިންޒާރު" ފޯމުގެ "[illegible] ގާނޫނާއި ކުން" ސުރުޚީގެ ދަށުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކަންތައް، އެ ގާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކަންތަކެވެ. އަދި 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ފޯމުގެ "[illegible] ގާނޫނާއި ކުން" ސުރުޚީގެ ދަށުގައި، ބަންދުކުރިއަށް ދާ ކަމުގެ އިތުރުން އެ ގާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކަންތައްތައް ޖުމްލަ 3 (ތިނެއް) ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. މި ދެ ލިޔުމުގެ ތަފާސް ފޮލިއޯ ނަންބަރު 5 (ފަހެއް) އަށް ބަލާއިރު، 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ އިންޒާރުގެ ކޮޕީގެ ކަނޑައި، (15) 12/2009 އަތުން ލިޔުއްވައިފައެވެ. މި މައްސަލަ ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ހުށަހެޅުއްވިއިރު 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ އިންޒާރު ހިމަނާފައިވާ ފޯމް ކަމުގައި، އެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދިފާޢީ ހައިކޯޓުގެ ރެޖިސްޓްރޭޝަން ސެކްޝަނުން، މައްސަލަ ރެޖިސްޓަރީ ކުރުމުގެ ކުރިން އިދާރީގޮތުން މި ކޯޓަށް އެނގިފައިވެއެވެ.

47. މިގޮތުން، ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފު ލާޒިމްކުރާ ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ދެ ބަޔާން ހިމަނާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ފޮލިއޯ ނަންބަރު 23 ގެ ބަޔާނުގައި ހިމަނާފައިވަނީ، 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާނަކަށްވާއިރު، އެ ބަޔާނުގެ ކަނޑައި 9/2014 އަތުން ލިޔުއްވައިފައެވެ. އަދި ފޮލިއޯ ނަންބަރު 24 ގެ ބަޔާނުގައި ހިމަނާފައިވާ 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާނުގެ ކަނޑައި 12/2009 އަތުން ލިޔުއްވައިފައެވެ.

48. މި މައްސަލައިގައި 12 ނޮވެމްބަރު 2024 ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި، 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހު އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ބަޔާން ނަގާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ބުނާއިރު، އެފަދަ ބަޔާނެއް ނަގާފައި ނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވަކީލު ތަކުރާރުކުރުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. އަދި މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަށް އިތުރަށް ބެލިއިރު، މި ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާނެއް ހިމަނާފައިނުވެއެވެ. އަދި 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން 13 ނޮވެމްބަރު 2024 ދުވަހު އިދާރީގޮތުން ހުށަހަޅައި، 28 އޮގަސްޓް 2020 ތާރީޚުގެ ބަޔާނުގެ ކޮޕީއާ ނަންބަރަކީ 24 ކަމަށްވާއިރު، އެ ބަޔާނުގެ ކޮޕީގައި (15) 12/2009 އަތުން ލިޔެފައިވެއެވެ.

49. ބުނެވިދިޔަ އެންމެހައި ކަންކަމަށް ނަޒަރުކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ލިޔުންތައް ހުށަހެޅިއިރުވެސް މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފުގެ މައުޟޫޢަށް އެންމެ މުހިއްމު އެއްލިޔުން ކަމަށްބެލެވޭ، 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްދޭ ޙައްޤު އިންޒާރު" ފޯމު މި ކޯޓަށް ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ. މިހެން ކުށުވެރިވި ސަބަބެއްކަމަށް ބެލެވޭ، 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ފޯމު އިންޒާރު ފޯމާއި 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ އިންޒާރު ފޯމުންވެސް ދީފައިވަނީ އެއްފަދައި ނަސޭހަތްތަކެވެ. އެ ދެފޯމުގެ ކޮޕީއާ ނަންބަރަކީ 5 އެވެ.

50. ހަމައެއާއެކު، ކޮޕީއާ ނަންބަރު 22 އަދި ކޮޕީއާ ނަންބަރު 23 އަކީ 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ދެ ބަޔާނެވެ. 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާން، އިސްތިއުނާފީ ލިޔުންތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ. މިހެން ކުށުވެރިވި ސަބަބެއްކަމަށް ބެލެވޭ، މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމަނާފައި 27 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ އެއްބަޔާނާއި، 28 އޮގަސްޓް 2020 ދުވަހުގެ ބަޔާނަކީ

ދީފައިވަނީ ފޯލިއޯ ނަންބަރު 24 ކަމަށްވުމެވެ. އެހެންކަމުން ދެ ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާނުގައި އެއްފޯލިއޯ ނަންބަރު ލިޔެފައިވެއެވެ.

51. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ އަލީގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ލިބުނުކަމަށް ލިޔެފައި ނުވުމުގެ ސަބަބުން، މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢަށް އަސަރުކުރާފަދަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އޮތްތޯ ބަލާއިރު، 28 އޭޕްރީލް 2020 ދުވަހުގެ ޤާނޫނީ އިންޒާރާއި ދެ ޝަރީޢަތުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ބަޔާނުގެ ކޮޕީއެއް، މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކާއެކު ލިބިފައި ނުވިނަމަވެސް، ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނީ އިންޒާރާއި ބަޔާނަކީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ސޮއިކޮށް، އިނގިލީގެ ނިޝާންޖަހާފައިވާ ލިޔުންތަކެކެވެ. އަދި ދެ ލިޔުންތަކެއް ހުރިކަމަށް ދައުލަތުން ބުނަމުން ދިޔައިރު، ދެ ލިޔުންތަކުގެ ޞައްޙަކަމާމެދު ސުވާލެއް އުފައްދައިފައި ނުވާއިރު، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައިގަނޑު ޝަކުވާއަކީ ލިޔުން ނުލިބުމެވެ. މި ހާލަތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަލީ ޢީސާ[28] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަދައިން، މިއީ ރަނގަޅު ނުކުރެވި އިޖުރާއީ އައިބެއް ނުވަތަ ދަޢުވާއަށް އަސަރު ކުރަނިވި ޤާނޫނީ ގޯސްކަމަކަށް ނުދެކެއެވެ.

52. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި، "ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓައިގެން ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށްވާ ޙައްޤުތަކާއި އިންޒާރު" ފޯމުގައި އޭ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރާ ކުށް ހިމަނާފައި ނުވުމަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ދަޢުވާކުރުމުން ހުށަހަޅާކަން ވާވަރު ދިފާޢުކުރަން މި މައްސަލައިގައި ބުރަވާން ފުދޭ ސަބަބެއްނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ބަލާލިއަސް، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ، މިހާރު އާންމުގެ ކުރިމަތީގައި ޖިންސީ

---

[28] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/112 ގެ ޤަޟިއްޔާ.

ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ޘާބިތުކުރަން ދަށުކޯޓުން ކަނޑައެޅުއްވާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ދެކެމެވެ.

53. މީގެއިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމުމުން"ގައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފުވި، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކޮށްފައިވާ، މިހަކީ އޭނާގެ ޢާއިލާގެ ކުޑަކުއްޖަކާއެކު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ޘާބިތުކުރަން ކަނޑައެޅިބައި ފިޔަވައި، އެހެން ހުރިހާ ކަންކަމާއި ނިންމުންތަކެއް އެއްބަސްވަމުން [illegible] ދެކެމެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގެ ނިންމުމުގައި ދަޢުވާ ޘާބިތުކޮށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް، ނިމުނު ހިސާބުން ދަށުކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދާ ޝަރީޢަތުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟

54. އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ނިންމާ ޖާރީ ފަސްކުރުމާ ދަށުކޯޓުން ބެލުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހިމް ފާއިޒު[29] ޤަޟިއްޔާގައި ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. ދަށުކޯޓުން މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފުގައި އެދިފައިވަނީ މި މައްސަލަ ތަކުރާރު ކުރިއަށްގެންދެވުމަށް، މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ފަސްވަނަބާބުގައިވާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ އެއްވެސް ވިޔަސް ހިނގާފައިވާ ޙާލަތެއްގައި، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ތުހުމަތު ދަށުވާ ފަރާތް ބޭނުންކުރަމުން، މައްސަލައިގެ ޖާރީ ޙުކުމް ފަސްކުރުމަށް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދާ މައްސަލައެކެވެ.

---

[29] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާ.

55. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ[30] 46 ވަނަ މާއްދާގެ ފުރުމުގައި، ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ މައުޟޫޢީގޮތުން ބެލުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްތައް އެ މާއްދާގެ އަކުރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އެ މާއްދާގެ (ނ)ގައި، އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައިވާ މައްސަލައަކީ ދަށުކޯޓަށް އަނބުރާ ފޮނުވައި، މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް އަލުން ބަލަން ޖެހޭގޮތަށްއޮތް މައްސަލައެއްނަމަ، އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި ދަށުކޯޓަށް ތަޙުވީލު ކުރަންވާނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނަކީ، ޝަރީޢަތް ހިންގައި މައުޟޫޢީގޮތުން ބަލަމުންދާއިރު، އިޖުރާއީ މަރުޙަލާގައި މަތިމަތިން ކަންކަންބަލައި، ޕްރައިމާ ފޭސީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާއާމެދު ގޮތްކަނޑައެޅުމުގެ އިޖުރާއަތުތައް މި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމަށް ތަޢާރަފުވުމުގެކުރިން ފާސްކޮށްފައިވާ ޤާނޫނަކަށްވުމުން، އެ ޤާނޫނު މިހާރު ތަރުޖަމާ ކުރަންވާނީ މިހާރުގެ ނިޒާމާ ބަދަލުތަކާ ތަންފީޛުކޮށްގެންނެވެ. އެހެންކަމުން، ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާގޮތަށް، އަލުން ބަލަން ތަޙުވީލު ކުރަންޖެހޭ ބާވަތުގެ މައްސަލައަކީ، ދަށުކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ހިންގައި، ކަންހިނގާފައިވާގޮތް ކުރިން ބަލައި، ވާޤިޢާތަކާއި އުސޫލުތަކާގުޅޭ ކުރިން ގޮތްނިންމާފައިވާ މައްސަލައަކަށް ވާނެކަމަށް ދެކެމެވެ.

56. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސަޢީދު ފަހުމީ (1)[31] ޤަޟިއްޔާއަކީ އިބްރާހީމް ސަޢީދު އަޙްމަދު ފަހުމީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ދައުވާ ގުޅިގެން ކުރިމަތިލާ ކޯޓުތަކަށް އިބްތިދާއީ ޤަޟިއްޔާގެ މަރުޙަލާގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެދަށުން ހުށަހެޅި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ދައުލަތުގެ ދައުވާ ބާޠިލުކޮށް ނިންމުމަށް ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކޮށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. އަދި އެ ނިންމުމުގެ 28 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، ދަށުކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޤާނޫނީ ހަމަތައް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، މައްސަލައިގެ ހިމެނޭ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާފައިވާކަމުގެ

---

[30] މިފަހުން "ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު" ޤާނޫނުކަމަށް ބުނެވިފައިވާ.

[31] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ޤަޟިއްޔާ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތުގެ ސަބަބުންކަމަށްވާތީ، އެ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢާއާގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅުމަށްބަލައި، އެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިދީނަމަ، އެ މައްސަލައަކީ ކޯޓުން ބަލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސައްޔާބް އަބްދުލް ފަތްޙީ (1)[32] ފެށިއްޔާގައި، މައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، އެ މައްސަލަ ދައުލަތުން އަލުން ހުށަހަޅައިދީނަމަ ކޯޓުން ގެންދަންޖެހޭނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިދީފައިވާ ދައުވާކުރުމާއި ދައުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ ބާރަކީ އިޚްތިޔާރީ ކުރުމާއެކު، އެ މައްސަލައަކީ މައުސޫލިއްޔަތުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކަށް ނުވާތީކަމުގައެވެ.

57. މި މައްސަލައަކީ، ކަންހިނގާފައިވާގޮތް ބަލައި، މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާއަކާމެދު ގޮތެއްނިންމައި، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާގުޅޭ ޤާނޫނީގޮތުން ކަނޑައަޅައި، މައްސަލައިގެން އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ޝަރީޢަތުގައި ކޮށްފައިވާ މައްސަލައެއްކަމުގައެވެ. އަދި ދައުލަތުގައިވާ ކުރާ ވާޤިޢާއަކާމެދު ނުވަތަ ކުރާ އުސޫލުން ފުރިހަމަވާކަމުގައި ގޮތެއްކަނޑައަޅައި، ދުއްތަހަމު ކުރެވިދާނެ ނުވަތަ މައްސަލަކާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްވެސްނޫނެވެ. އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި އިޖުރާއީ ސަބަބުތަކާ، ދައުވާލިބުން ބަލައި ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ގޮތެއްނިންމާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

58. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައި، މަތީމަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުމަކީ އުސޫލުން ދަށުމަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސައްޔާބް އަބްދުލް ފަތްޙީ (1)[33]

---

[32] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ފައިސަލާ.

[33] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ފައިސަލާ.

ޤަޟިއްޔާގައި ކަންހިނގިފަދައިން، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާތީ، މައުޟޫޢުގައި ގޮތެއްކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި މައްސަލަ އަލުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، މައްސަލަ ބަލައިގެން، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ހަމައިން ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށް ދެކެމެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

59. އިސްވެ ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކަށް އެގޮތުގެމަތިން ހުކުމް؛

59.1. އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ބާޠިލުކޮށް [redacted] މަގިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން"ގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

59.2. [redacted] މަގިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާ، މި މައްސަލަ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މަސައްކަތު 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެތެރޭގައި، ދައުލަތުން އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ މައްސަލަ ކޯޓަށް ބަލައިގެން، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިމުނުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އަންގައި، މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ނިންމަން ފެނުނެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔު

60. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢިޔާޟް ފަހުމީގެ ރައުޔަށް ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމާނިއު ހުސައިނުގެ ރައުޔު

61. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީގެ ރައުޔަށް ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހު، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެގޮތުގެމަތިން ހުކުމުން، [redacted]، މުޙައްމަދު އަންސާރުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ޢާއިލާގެ މީހަކާއެކު ބަދުއަޚްލާޤީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ސާބިތުކަމަށް [redacted] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމި ނިންމުން" ގައި ކަނޑައަޅާފައި ބާޠިލުކޮށް، [redacted] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާ، މި މައްސަލަ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މަސައްކަތު 10 (ދިހައެއް) ދުވަސްތެރޭގައި، ދައުލަތުން މުޙައްމަދު އަންސާރުގެ މައްޗަށް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ މައްސަލަ ކޯޓުން ބަލައިގެން، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިމުނުކަމަށް [illegible] ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަންގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމާނިއު ހުސައިން